

Катерина Анатоліївна КАРАЧАРОВА

кандидат економічних наук,
доцент,
Український державний університет залізничного транспорту
E-mail: karacharovakatya@rambler.ru

Людмила Віталіївна НАЛИВАЙКО

Український державний університет залізничного транспорту
E-mail: lyuda.nalivajcko@yandex.ru

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

Карачарова, К. А. Сутність та особливості управління фінансовим станом підприємства [Текст] / Катерина Анатоліївна Карачарова, Людмила Віталіївна Наливайко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2016. – Том 23. – № 2. – С. 126-130. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Якісний фінансовий стан підприємства показує результативність управління ним. Кожен господарюючий суб'єкт повинен мати чіткий план, що стосується ефективного управління фінансовим станом. Найважливіше - це правильно зрозуміти і виокремити основні методи аналізу, моделі та етапи формування управлінського рішення, що допоможуть підприємцю сформуванню найбільш ефективний план для управління організацією. Розуміння відповідних моделей, методів та етапів формування управлінського рішення не дозволить керівникові зробити помилки у своєму фінансовому становищі, що забезпечить йому ефективний розвиток.

Мета. Дослідити та запропонувати оптимальні та найбільш ефективні моделі, методи аналізу та етапи формування управлінського рішення, які б допомогли своєчасно виявити й знешкодити проблеми у фінансовому стані, під час або ж на початку функціонування підприємства.

Метод (методологія). У процесі дослідження було наведено приклади показників, які допомагають у проведенні аналізу фінансового стану підприємства для подальшого управління ним, етапи формування управлінського рішення, три основні типи моделей, які застосовуються найчастіше у процесі аналізу фінансового стану підприємства, та методика їх використання.

Результати. Під час написання статті визначено, розглянуто та запропоновано основні моделі, етапи аналізу й принципи ефективного управління фінансовим станом підприємства, що допомагають в правильно провести аналіз, надалі управляти фінансовим станом підприємства та забезпечити безперервну, якісну роботу господарюючого суб'єкта. Досліджено показники фінансового стану підприємства та надано власне трактування поняття управління фінансовим станом підприємства. Виокремлено основні етапи формування управлінського рішення щодо фінансового стану підприємства та зроблено висновки стосовно типів моделей, які слід використовувати під час моніторингу та управління фінансовим станом.

Ключові слова: управління; фінансовий стан; фінансова діяльність; фінансовий аналіз; моделі фінансового аналізу; управління фінансовим станом підприємства; управління підприємством.

Kateryna Anatoliyivna KARACHAROVA

PhD in Economics,
Associate Professor,
Ukrainian State University of Railway Transport

Lyudmyla Vitaliyivna NALYVAYKO

Ukrainian State University of Railway Transport
E-mail: lyuda.nalivajcko@yandex.ru

THE ESSENCE AND CHARACTERISTICS OF FINANCIAL STATUS MANAGEMENT OF THE COMPANY

Abstract

Introduction. Qualitative financial status of the company shows the results of management. Each entity should have a clear plan for effective management of financial condition. The most important thing is to understand the entrepreneur and to determine the basic analysis methods, models and stages of management solutions that can help create the most effective plan for managing the organization. The understanding of the models, methods and stages of formation of administrative decision will not allow the manager of the company to make errors in the financial position. It can provide the effective development of the enterprise.

Purpose. The aim of the article is to investigate and offer the best and the most efficient models, methods of analysis and stages of the administrative decision that could help identify and defuse problems in financial state of the enterprise.

The method (methodology). In the course of the study we have presented the examples of indicators that help in analyzing the financial condition of the company for its further management; stages of the administrative decision; three main types of models that are used very often in the analysis of the financial condition of the company.

Results. The basic models, stages of analysis and principles of effective management of the financial condition of the company are considered. They can help carry the analysis, manage the financial condition of the company and ensure the continuous, qualitative work of the entity. We have studied financial ratio and provided the interpretation of the concept of the financial condition of the company. The basic stages of management decisions on the financial condition of the company are determined. The conclusions on the types of models to be used in the monitoring and management of financial condition are made.

Keywords: management; financial position; financial activities; financial analysis; financial analysis models; the financial condition of the company; management.

JEL classification: G300

Вступ

Управління підприємством - це складний процес, який потребує постійного моніторингу за діяльністю підприємства, ведення чіткого, безперервного стеження за фінансовим станом як у сучасному, так і в минулих періодах для прогнозування перспектив підприємства в майбутньому і за будь-яких умов.

Проблема управління фінансовим станом підприємства є актуальною і сьогодні, оскільки, з одного боку, він є ототожненим результатом діяльності підприємства, а з іншого - дає зрозуміти підприємству, чи має воно шанс на подальший розвиток. Негативна риса будь якої підприємницької діяльності в ринковій економіці - це ризик, який пов'язаний із можливістю банкрутства підприємства. Ризик банкрутства поширюється не тільки на власників чи підприємство взагалі, але і на учасників, які мали з ним економічні відносини в тій чи іншій формі (через комерційний чи грошовий кредит, купівлю акцій, закупівлю продукції і т. ін.).

Аналіз теоретичних напрацювань із зазначеної проблематики свідчить про високу зацікавленість вітчизняних та закордонних вчених. Водночас необхідні нові пропозиції, що дозволять досягти високих та дієвих економічних результатів в управлінні фінансовим станом підприємства за різних умов, які можуть вплинути на підприємство.

Вивчення останніх досліджень і публікацій показав що, вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних основ оцінки фінансового стану підприємства зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Поддєрьогін А. М. [1], Брейлі Р. [2], Майєрс С. [2], Ванькович Д. В. [4] та інші.

Мета та завдання статті

Мета статті - дослідити теоретичні аспекти і виявити оптимальні способи та методи аналізу управління фінансовим станом підприємства, а також спрямувати підприємця від початку своєї комерційної діяльності звертати увагу на правильне застосування такої методології.

Виклад основного матеріалу дослідження

В умовах посилення зовнішньої та внутрішньої конкуренції, загострення економічної ситуації та нестабільного становища в політичній сфері нашої країни підприємства досить часто через непередбачене управління фінансовим станом опиняються на межі банкрутства. Через неправильне управління фінансовим портфелем усі підприємства, які не мають чіткого уявлення щодо їх фінансового стану та не знають як його контролювати, стикаються зі значними фінансовими й управлінськими труднощами.

Саме в зв'язку з цими проблемами й виникає питання про створення єдиного алгоритму аналізу в управлінні фінансовим станом для подальшого функціонування підприємства за різних умов, які можуть виникати впродовж всього життєвого циклу кожного підприємства. Адже правильне управління фінансовим станом, особливо за несприятливих умов - це запорука успішної та прибуткової діяльності в довгостроковому періоді.

Розвиток можливих негативних кризових явищ, які впливають на підприємство, можна попередити завдяки забезпеченню інформацією персоналу з управління, постійному моніторингу стану справ у країні, де знаходиться підприємство, та у світі, безперервному аналізу фінансового стану та аналізу поточного стану фінансової стійкості підприємства, своєчасній оцінці, його здатності втриматись на ринку в період кризового явища і мати розвиток після нього.

Для початку треба чітко усвідомити і зрозуміти, що містить дефініція «фінансовий стан підприємства». Відштовхуючись від визначення, яке сформулював А. М. Поддєрьогін, вважаємо, що це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів [1].

Досить важливим за сучасних умов господарювання є залучення до фінансового стану таких складових, як: ділова активність, потенціал формування та раціональне використання фінансових ресурсів підприємства, рівень фінансового ризику, платоспроможність, абсолютна величина прибутку. Взагалі фінансовий стан характеризує багато факторів, які вчені об'єднують в групи, найголовніші показники, на нашу думку, та складові цих груп наступні:

Рис. 1. Показники фінансового стану підприємства та їх складові [1]

Із наведеного вище матеріалу можна зробити висновок, що фінансовий стан - це одна із найважливіших складових господарського процесу, який має безліч складових. Тому ефективність роботи підприємства залежить не тільки від чітко окреслених складових та фінансових показників, але й від ефективності і правильності управління ними.

Основною метою управління фінансовим станом підприємства є своєчасне виявлення проблем та їх знешкодження, розробка та реалізація плану щодо оперативного відновлення платоспроможності, утримання фінансової стійкості, розробка програм на майбутнє з теми розвитку підприємства, а також виявлення та закріплення можливості продовжувати підприємством свою господарську, економічну, фінансову діяльність, яка забезпечить йому зростання виробництва, стійкість під час кризових явищ, платоспроможність, ліквідність та насамперед прибутковість.

Спираючись на думку вчених Брейлі Р. та Майєрс С., які виділяють у своїх роботах визначення *управління фінансовим станом* вважаємо, що для сучасних підприємств дуже важливо правильно оцінити роль ефективного управління фінансовим станом, тому що саме вміле керування ресурсами підприємства, правильне розпорядження та своєчасне і термінове прийняття заходів щодо процесів, необхідних для стійкого функціонування підприємства [2].

Тому поняття *управління фінансовим станом* можна визначити як навмисне спрямування фінансових показників підприємства на досягнення нормативів, стійкого рівня збалансованості, стійкого функціонування та підвищення або утримання поставлених задач протягом усієї господарської діяльності підприємства.

Зміст управління фінансовим станом підприємства полягає в ефективному, безперервному моніторингу та в досягненні оперативних, тактичних та стратегічних цілей підприємства, що заплановані підприємством на поточний та майбутній період.

Формуванню управлінського рішення передують наступні етапи [3]:

1. Аналіз інформації та вибір з неї необхідних складових.
2. Обробка інформації.
3. Розрахунок необхідних показників.
4. Розрахунок необхідних коефіцієнтів.
5. Порівняльний аналіз значень показників та коефіцієнтів з нормативами.
6. Підготовка висновків, щодо фінансового стану підприємства.
7. Розробка заходів залежно від того, в якій ситуації знаходиться підприємство.

Управління фінансовим станом підприємства відтворюється за допомогою різних методів, принципів, методик аналізу, що в комплексі дають дієвий результат і ефективне управління. Це дає можливість одразу ж після проведення аналізу виявити недоліки, «больові точки» у фінансовій системі підприємства та способи за допомогою яких можна пом'якшити або усунути проблеми у фінансово- економічній діяльності господарюючого суб'єкта.

Кожен господарюючий суб'єкт обирає самостійно методики аналізу, принципи оцінки власного фінансового стану, тому що саме якісно вибрана методично підкріплена форма аналізу та оцінки фінансового стану підприємства слугує ефективному управлінню ним надалі.

Можна назвати три основні типи моделей, які застосовуються найчастіше у процесі аналізу фінансового стану підприємства [4]:

8. Дескриптивні
9. Нормативні
10. Предикативні

Перша модель, дескриптивна базується на основній фінансовій звітності підприємства (баланс, форма 1, форма 2, форма 3 та ін.) і передбачає подання фінансових звітностей у різноманітних типах аналізів, а саме вертикальний та горизонтальний аналіз, аналіз відносних показників, аналіз відносних коефіцієнтів, трендовий аналіз, порівняльний та факторний аналіз.

Друга модель, нормативна, ґрунтується на порівнянні фактичних результатів, які отримало підприємство під час своєї господарської діяльності, з нормативними показниками, які встановлюються на кожну статтю витрат, видів робіт, економічних та фінансових коефіцієнтів і з'ясуванні причин щодо відхилень, якщо вони є.

Третя модель, предикативна містить важливішу складову прогнозу фінансового стану підприємства на майбутнє, характеризується такими складовими, як: 1) побудова точки беззбитковості; 2) побудова прогностичних звітів щодо фінансового стану підприємства; 3) побудова моделей ситуаційного аналізу та інші.

Усі ці моделі дуже важливі, але дієвими вони будуть лише сумісно і треба правильно та послідовно їх застосовувати, оскільки ефективне управління фінансовим станом не може відбутись лише завдяки одній із наведених моделей аналізу.

На нашу думку, необхідно використовувати моделі саме в хронологічному порядку, адже першою має бути фінансова звітність, з якої потрібно проаналізувати і вибрати необхідні показники, далі потрібна

нормативна модель для того, щоб порівняти отримані результати з нормативами, що встановлені, і остання модель – предикативна. Після проведення аналізу та порівнянні фактичних результатів з нормативними можна зробити висновок щодо майбутнього фінансового стану підприємства і приймати дієві рішення щодо управління фінансовим станом у майбутньому: або виходу з кризи, або втримання підприємства на своїх стійких позиціях.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Підводячи підсумок проведеного дослідження, хочемо зазначити, що, по-перше, необхідно зрозуміти складову фінансового стану та поняття управління фінансовим станом підприємства, це є передумовою успішного та ефективного управління підприємства. Далі необхідно серед різних методів та моделей аналізу фінансового стану підприємства обрати для себе такі, які найбільше підходять для підприємства. Також у статті наведено найпоширеніші моделі аналізу фінансового стану підприємств та метод їх застосування. Треба пам'ятати, що кожна модель має власні складові і саме комплексність їх використання дає дієвий результат. Поглиблене вивчення окреслених проблем дасть змогу виявити і систематизувати всі зазначені методи та моделі управління фінансовим станом підприємства в єдиний алгоритм, що дасть змогу підприємцям чітко бачити «формулу» здійснення управлінської діяльності.

Список літератури

1. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2002. – 460 с.
2. Брейли, Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс. – М.: Экономика, 1997. – 845 с.
3. Ванькович, Д. В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств / Д. В. Ванькович // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 112-117.
4. Фінанси підприємств: підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, С. О. Булгакова, А. П. Куліш. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.

References

1. Poddyerohin, A. M. (2001). *Finance of enterprises*. Kyiv : KNEU.
2. Breuil, R., & Myers, S. (1997). *Principles of Corporate Finance*. Moscow: Economics.
3. Vankovych, D. V. (2007). The mechanism of the reorganization of financial management of enterprises. *Finance of Ukraine*, 9, 112-117.
4. Poddyerohin, A. M., Bilyk, M. D., Buryak, L. D., Bulgakova, S. O., Kulish, A. P. (2006). *Finance enterprises*. Kyiv: KNEU.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2016 р.